

ՇԱՀԻԿ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
ՏՂՈՑ ԵՒ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ

Ա. Շրջան, Թիւ 30

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մեր առաջին Լուսաւորիչները
իշուց վրայ (պատկերով)
Նետուած փառերը
Ժամանակը քանկազին է
Թիթեռնիկի մը եւ Զատկանցիի
մը արկածները
Փետուներ՝ մեծ մարդոց կեանքէն
Ուրիշ ազգերը ի՞նչպէս կը բարեւեն
Հնազանդ եւ անհնազանդ տղան
Դպրոցականներու բաժինը
Պզտիկ աղջկան մը մահը
Հանելուկ, Հառուական հարցում, եւլն.

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄ Վ.
ԱՂԵՔՈՒ ՓԱՆՈՍԵԱՆ
ԱՍՈՒԼԻՍ
Վ. Մ. ԽԱԶԻԿԵԱՆ
ԱՅՅՈՆՍ ՏՕՏԷ
ԵՄԶԿԱՍԷՐ

ԵՐՈՒՄՆԴ ՎԱՐՆԻԿԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՊՈԼՍՈՑ ԵՒ ԴԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Տարեկան 30 դրույ : Վեցամսեայ բաժնեզին չկայ :
ՍԲՏԱՍՍ.ՀԱՄԱՐ ԴԱՄԱՐ Տարեկան 7 ֆրանք :
ԲԱՅԱՐԱՅԱԿԱՊԷՍ ԿԱՆԽԻԿ

Բաժնեզինները կարելի է դրկել Օսմ. մանտաբօսթով, փոխ" գրով,
եւ կամ գրոշմաթուղթով (20 հատը 20 դրուշի հաշուով) :

Մանուցման, բաժանորդագրութեան եւ թերթին վերաբերող
ամէն կարգի դործառնութեանց համար դիմել մի՛ միայն՝

ՍԱԳԱՆԵԱՆԻ

{زاغيك غزته سي} درعليه ده غلطه ده قورشوالی خاتمه نومرو ۷

«ՇԱՀԻԿ» ՀԱՆԴԷՍ

Կ. Պոլլա, Ղալաթիա, Գուրշուշուլ խան, Թիւ 7

REVUE "DZAGHIK,"

Constantinople. Galata, Kourehoum Han, N° 7.

Գին 20 փարա

Տպագրութիւն ՍԱԳԱՆԵԱՆ, Կալաթա

ՎԱՅԵԼՉԱՍԵՐ ԿԻՆԵՐԸ

ՈՐՈՆՔ Կ՝ՈՒՋԵՆ ՊԱՇՊԱՆԵԼ

ԻՐԵՆՑ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՊԷՏԻ Է ԱՄԷՆ ՕՐ ԳՈՐԾԱԾԵՆ

ՃՇՄԱՐԻՑ

ՔՐԷՄ ՍԻՄՈՆԸ

ԿԼԻՍԵՐԻՆՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

ՀՆԱՐՈՒԱԾ 1860

ԱՄԵՆԱՅԻՆ

ԳԵՂԵՑԿԱՑՆՈՂ ԶԻԿՍԸ

ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ —

— ԴԵՂԱՐԱՆՆԵՐՈՒ — ՀՈՏԵՂԻՆԱՅ ԽԱՆՈՒԹՆԵՐՈՒ —

— ՊԱՉԱՐՆԵՐՈՒ ՄԷՁ —

ԳՆԵԼՈՒ ԱՏԵՆ Լաւ Ուշադրութիւն Ընել —

— ՎԱՃԱՌԱՆԻՇԻՆ Եւ Մերժել —

ԿԵՂԾ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ —

ԲՐՆՁԱՓՈՇԻ

ՕՃԱՌ

ՍԻՄՈՆ

ՍՈՒՆՑ ՊԻՍՄՈՒԹԻ

ՔՐԷՄ ՍԻՄՈՆ

ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ՄԱՔՈՒՐ

Ժ. ՍԻՄՈՆ - ԲԱՐԻՋ

ԾԱՆԻԿ

(701) Ի. ՏԱՐԻ—ԹԻԻ 30

6 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1907

ՄԵՐ ԱՌԱՋԻՆ ԼՈՒՍԱԻՈՐԻՉՆԵՐԸ

ՍՈՒՐԲ ԹԱԴԷՈՍ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԲԱՐԹՈՂԻՄԷՈՍ

ՎԵՐՁԱՅՈՂ, չաբաթ օր տօնն էր Թադէոսի և Բարթողիմէոսի : Բրիստոսի Համարձումէն ետքը Սուրբ Թադէոս առաքեալը եկաւ ու Հայոց քարոզեց Բրիստոնէութիւնը : Հիմնեց Հայ Առաքելական Աթոռը :

Թադէոս քարոզեց նաև Աղուանից ու Կապադովկիոյ, և նմանապէս հիմնեց Կեսարիոյ Աթոռը. անոր համար վերջէն Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ Կեսարիոյ Ղեկնդիոս Հայրապետէն Կաթողիկոս ձեռնադրուեցաւ : Եղեսիոյ մէջ Բրիստոսի հաւատացին և Թադէոսնուէր բերաւ Բրիստոսի դաստարակը, որ կը կոչուի Ս. Փրկչայ պատկեր :

Ս. Թադէոսէն ետքը Հայոց քարոզեց Ս. Բարթողիմէոս՝ որ Հոգեւոյ վանքը շինեց Աղբակի մէջ ու հոն դրաւ Նրուսադէմէն հետը բերած Ս. Կոյսին պատկերը կիպարիս փայտի վրայ փորագրուած :

Ս. Թադէոս ու Ս. Բարթողիմէոս Յիսուսի տասերկու առաքեալներէն էին : Առաջինը Աւետարանին մէջ կոչուած է Յուդա Յակովբեան կամ Դեբէոս, և կամ Յուդա-Թադէոս, երկրորդը՝ Նաթանայէլ, որուն համար Յիսուս ըսած է. «Ահա խորայեւացի մը, ուրուն սրտին մէջ նենգութիւն չկայ» :

Մեզի պարծանք այս Սուրբ Առաքեալները քրիստոնէական հաւատքով լուսաւորեցին մեր նախահայրերը, ասոր համար շատ իրաւամբ կոչուեցան մեր Առաջին Լուսաւորիչները :

Ո՛վ Հայ. Եկեղեցւոյ բարեպաշտ մանուկներ, պէտք է երախտապարտ, շատ երախտապարտ մնաք այս երանելի սուրբերուն, որոնց շնորհիւ մեր Եկեղեցին ալ Առաքելական եղաւ. այո՛, պէտք է անսայթաք հետեւիք անոնց Լոյս-Հաւատքին լուսաւոր շաւիղներուն :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵՊԱՄ Վ.

ՆԵՏՈՒԱԾ ՔԱՐԵՐԸ

ՏՂԱ՛Ք, տղա՛ք (ըսաւ ալեհեր մարդ մը) այդ խեղճ ագռաւին քար մի՛ նետէք:

Փոքրիկ տղայ մը յարեց. — Ինչո՞ւ համար. անիկա ա՛յնչափ անախորժ ձայներ կը հանէ որ՝ մենք չենք կրնար մտիկ ընել:

— Այո՛ սիրելիս (աւելցուց մարդը) բայց գիտնալու էք որ ան Աստուծոյ իրեն պարգեւած ձայնն է որ կը գործածէ. թերեւս ան իր բարեկամներուն հաճելի ըլլայ, ինչպէս ձեր ձայնը՝ ձեր ամէն սիրելիներուն: Ասոր համար է որ չեմ ուզեր որ զայն քարկոծէք: Ուրիշ պատճառ մըն ալ ունի՛մ: Ես կը վախնամ որ քարը վերադառնալով ձեզի՛ կը վնասէ:

— Վերադառնալ... մենք չենք ըմբռներ թէ ի՞նչ կ'ուզէք հասկցնել:

— Լա՛ւ ուրեմն, ես ձեզի այս մասին գեղեցիկ պատմութիւն մը պիտի պատմեմ:

— Լա՛ւ, լաւ, արդեօք այդ պատմութիւնը ճշմարտութիւն մըն է, աղաղակեցի՛ն ամէնը միտքերան:

— Այո՛, անոր ամէն մէկ բառը ինքնին ճշմարտութիւն մըն է արդէն: Յիսուն տարի առաջ երբ ես ալ տակաւին ձեզի պէս տղայ էի, օր մը այսպէս միս մինակ քարայրի մը քով քար նետելու փորձեր կ'ընէի, ուր կ'աշխատէին մեր ծանօթ բարեկամներէն ու մանք: Հոն, ծառի մը բունին վրայ ծիծեռնակի պեղեցիկ բոյն մը

կար ուր քիչ յետոյ ծիծեռնակի մը եկաւ թառեցաւ. հեռուէն շարունակ զիս կը դիտէր, երբէք սակայն մտածելու կամ ըսելու թէ «Դուն ինծի վնասել կ'ուզես»: Անմիջապէս կ'որ քար մը գտայ, և քարայրին անկիւնէն ուղղակի թռչունին նշան առի ու կրցած ուժովս զայն նետեցի: Խեղճ թռչունը զարնուեցաւ ու գետինը հոգեւարքի մէջ սկսաւ տապալակիլ: Նոյն վայրկեանին չափազանց զղջացի թէեւ, բայց մեռած էր այլևս: Բան մը չըսի քարայրը աշխատող բարեկամներուս, և կը պատրաստուէի կամաց մը մեկնիլ, երբ զոհս անոնց ձեռքը տեսայ որ կ'ողբային անոր վրայ: Գիտե՛մ, թէեւ ինծի բան մը չըսին, բայց ես այլևս անոնց երեսը չէի կրնար նայիլ: Աւելի գէշը: Երբ անոնք իմանային թէ ես եմ այդ վատ արարքին հեղինակը, այլևս անունս իսկ պիտի տային: Այս մտածումը արդէն իմ նետած քարս ինծի վերադարձուցած ու զիս վիրաւորած էր, հասկցնելով թէ՛ որոնք են բարի տղաքը:

Ծերուկը, պահ մը տղոց ապշութիւնը դիտեց, ժպտեցաւ և իր ճամբան շարունակեց: Տղաքն ալ վերջին ծայր զգածուած, իրարու երես նայեցան պահ մը, ու ամէնը մէկ, իրենց ձեռքի քարերը գետին ձգեցին ու վերադարձան դէպի տուն. ագռաւը հիմա անգամ մըն ալ պողաց և անտառ թռաւ համարձակ:

ԱՍՈՒԼԻՍ

ԺԱՄԱՆԱԿԸ ԹԱՆԿԱԳԻՆ Է

ՏԱՔ, մի' վատնէք ձեր ժամանակը մնոտի զբաղմունքներու: Նախախնամութիւնը ձեր իւրաքանչիւրին համար մասնաւոր պաշտօն մը վերապահած է. ջանացէք ստանալու բոլոր այն անհրաժեշտ ուսումները որոնցմով պիտի կրնաք գլուխ հանել զայն: Եթէ կը փափաքիք որ ապագային օգտակար արդիւնք քաղեն ձեզմէ, մի' մոռնաք որ մանկութեան ժամանակն է ցանկու ժամանակը. անոր լաւ դործածումն է որ կախում ունի ձեր կեանքի մնացորդ մասին երջանկութիւնը:

Օգտուեցէ՛ք ձեր դասերէն, որպէս զի պարկեշտ և ուսեալ ըլլաք. վայրկեանները թանկագին են. եթէ դանդաղիք՝ ա'լ չպիտի կրնաք գտնել:

Աշխատութիւնը աշխարհի օրէնքն է. ամէնքն ալ կը հպատակին անոր, մանուկն ու մեծը, ինչպէս նաև բոլոր աղքերը: Սիրեցէ՛ք զայն ուրեմն, տղա՛ք, և մի' նմանիք անոնց որ առաւօտուն կ'արթնան՝ իրիկուան նորէն քնանալու համար. չեն գիտեր անոնք թէ ի'նչ բանի գործածեն իրենց ժամանակը, և ինչո՛վ զբաղին:

Եթէ աւելորդ ժամանակ ունենաք՝ ընթերցումի նուիրուեցէ՛ք. լաւ գիրքերու ընթերցումը՝ ամէն զբօսանքէ աւելի օգտակար է: Անգամ մը շատ խելացի իշխանուհի մը առաջարկուեցաւ որ հաճոյալի խաղի մը մասնակցի. ուսեալ տիկինը մերժեց ըսելով որ ատկէ բան մը չէր կրնար սորվիլ, և երբ հարցուցին թէ ի'նչ պիտի ընէր ուրեմն, — պիտի կարդամ, պատասխանեց: Շատ իրաւունք ունէր իշխանուհին, որովհետև ընթերցումը ամենէն աւելի օգտակար արդիւնքներ կուտայ. անիկա է որ միտքը կը ճոխացնէ, երեւակայութիւնը կը զարգարէ, դատողութիւնը կ'ուղղէ, ճաշակը կը հաստատէ, մտածել ու գրել կը սորվեցնէ, հոգին կը բարձրացնէ և ազնիւ զգացումներ կը ներշնչէ: Աղէկ գիրքերը հաղարու-

մէկ օգտակար և հաճելի ծանօթութիւններ կը մատակարարեն, և ջահերու նման կը լուսաւորեն մեզ կեանքի ընթացքին մէջ:

Բայց, այդ թանկագին պտուղները ապահովութեամբ քաղելու համար, պէտք է որ միայն լաւ գիրքերը ըլլան ձեր կարդալիքները, այսինքն անոնք՝ որ ձեր ծնողքը ու դաստիարակները կը թոյլատրեն:

Եւ միայն ընտրութիւնով կարդալն ալ չբաւեր. պէտք է որ անդրադառնաք ձեր կարդացածին: Քիչ կարդացէք՝ բայց ազէկ կարդացէք: Աճապարանքով եղած ընթերցումէն բան մը չի մնար ձեր միտքը. գիրքերն ալ անունդներուն կը նմանին, որոնք այն ատեն միայն օգտակար կ'ըլլան երբ ծանր կերպով առնուին և լաւ մարսուին:

Վ. Մ. ԽԱՉԻԿԵԱՆ

ԹԻԹԵՌՆԻԿԻ ՄԸ ԵՒ ՉԱՏԿԱՃՃԻ ՄԸ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

(Ա. Արարունձը տեսնել անցած շաբթու)

ԵՐԿՐՈՐԴ արարունձին երբ վարագոյրը կը վերնայ գրեթէ գիշեր եղած է: Երկու ընկերներուն՝ Բօղահերձին տունէն դուրս ելլելը կը տեսնուի: Չատկաճճին թեթեակի գինովցած է:

Թիթեռնիկը. (կռնակը տնկելով. — Այլ ևս թռի՛նք:

(Բռռ՛... կը թռին: Խօսակցութիւնը կը շարունակուի օդին մէջ:)

Չատկաճճին. (արիարար ելլելով). — Թռի՛նք:

Թիթեռնիկը. — Ի՞նչպէս դտար նայինք Բօղահերձս:

— Սիրալի է, սիրելի՛ս, առանց ձեզ ճանչնալու ձեզի կը յանձնէ իր մառանը և ամէն ինչ:

Թիթեռնիկը. (Երկինքը դիտելով). — Օ՛հ, օհ, լուսնկան քիթը դուրս կը հանէ պատուհանէն, պէտք է աճապարել...

— Աճապարել, ինչո՞ւ:

— Ալ հոգ չե՞ս ըներ տուն դառնալու համար:

— Օ՛հ, հերիք է որ աղօթքի ժամուն հասնիմ... մեր տունն ալ հեռու չէ, նա՛, ետեւի կողմն է:

— Եթէ դուն չես աճապարեր, ևս ալ չեմ աճապարեր:

Չասկանճին (սրտաղեղումով)։ — Ի՛նչ բարի մէկը կ'երեւաս... Շիտակը՝ չեմ գիտեր թէ ինչո՞ւ երկրի վրայ բոլոր մարդիկ քեզ բարեկամ չեն։ «Բօշայ մը, պուէտ մը, ցատկաւոր մըն է» կ'ըսեն քեզի համար։

— Հէ՞, հէ՞, ո՞վ ըսաւ ատիկա։

— Տէր ողորմեա՛, Բզէ՛ զը...։

— Ա՛խ, այո՛, ան խոշոր ճենակապիկը (poussah) զիս ցատկըւտան կը կոչէ, որովհետեւ ինք անկուած փոր մը ունի։

— Բայց միայն ան չէ որ քեզ կ'արհամարհէ։

— Ա՛խ, նզովից արմատ...։

— Խղունջներն ալ քեզ բարեկամ չեն, ո՛չ Կարիճները, և ո՛չ իսկ Մըջիւնները։

— Ի՛րաւ։

Չասկանճին (մտերմօրէն)։ — Մի՛ ղարպատեր բնաւ Մամուկին, սոսկալի կը գտնէ քեզ։

— Սխալ տեղեկութիւն տուեր են իրեն։

— Վայ... Թրթուրները քիչ մը համակարծիք են իրեն...։

— Կը հաւատամ, կը հաւատամ... բայց, ըսէ ինծի, քու ապրած աշխարհիդ մէջ ալ, — դուն վերջապէս Թրթուրներու աշխարհէն չես ինծի չե՞ն հաւնիր...։

— Շիտա՛կը, ընտանիքէ ընտանիք կը տարբերի։ Երիտասարդութիւնը քու կողմէդ է։ Ծերերը, ընդհանրապէս, կ'ըսեն թէ այնչափ խղճի տէր մէկը չես։

Թիթեռնիկը (տխրօրէն)։ — Կը տեսնեմ որ շատ համակրութիւն չունիմ, վերջապէս...։

— Խա՛չ որ չէ, խեղճուկս։ Եղիճները քեզի դէմ ո՛ր ունին։ Դօդօշէն բռնէ մինչեւ Ծղրիթը քեզ կ'ատեն։ Երբ քու մասիդ խօսի «Վա թի...թի...թեռնիկը» կ'ըսէ։

— Ատ լակոտներուն պէս դուն ալ կ'ատե՞ս զիս։

— Ե՛ս... կը պաշտեմ քեզ, որքա՛ն հանգիստ է մարդ ուսերուդ վրայ։ Ասկէ դատ միշտ Քօղահերձներուն տունը կ'առաջնորդես զիս։ Ի՛նչ զուարճալի... Ըսէ՛ ուրեմն, եթէ յոգնեցուցի քեզ, կրնանք տեղ մը քիչ մը հանգչիլ... կարծեմ թէ չյոգնեցար։

— Քիչ մը ծանր կուգաս ինծի, բայց հոգ չէ։

Չասկանճին՝ (Քօղահերձներ ցոյց տալով)։ — Ուրեմն քիչ մը սատեղ մտնենք, կը հանգչիս։

— Ա՛հ, չնորհակալ եմ, Քօղահերձներ, միեւնոյն բանը՝ միշտ։ (Յած լկտի չեչուով մը) Ես շատ կը սիրեմ մտնել քովնաի...։

Չասկանճին (կասկարմիր կտրած)։ — Վարդի՞ն քով, ո՛հ, ոչ, երբե՛ք...։

Թիթեռնիկը՝ (ղայն քաշելով)։ — Եկուր, հա՛, մեզ չեն տեսներ։

(Զգուշօրեմ վարդին տունը կը մտնեն։ — Վարագոյրը կ'իջնէ.)

(Երբորդ և վերջին վարագոյրը յաշորդով)

ԱԼՖՈՆՍ ՏՕՏԷ

ՓՇՈՒՐՆԵՐ ՄԵԾ ՄԱՐԴՈՅ ԿԵԱՆՔԷՆ

ՄԵԾ ՄԱՐԴԻԿ ԽՈՆԱՐՀ Կ'ԸԼԼԱՆ

Ամերիկեան պատերազմին ատեն, տեղ մը ուր զինուորական նորոգութիւններ կը կատարուէին, փոքր խումբի մը վերատեսուչը կայնած՝ հրամաններ կուտար գործաւորներուն, երբ անոնք կը ջանային վեր բարձրացնել գերան մը. բայց ոյժերին չէր բաւեր: Եւ վերատեսուչին ձայնը կը լսուէր մերթ ընդ մերթ որ կը պօռար. — «Հա՛ վերցուցէք, քիչ մնաց. վերցուցէ՛ք հա՛»:

Այս միջոցին այդ տեղէն կ'անցնէր սովորական հաշուստով պաշտօնեայ մը որ հարցուց վերատեսուչին թէ ինչո՞ւ ինքն ալ քիչ մը չէր օգներ: Այս վերջինը զարմացած՝ դառնալով անցորդին, մեծ մարդու մը խորխտանքով ըսաւ.

— Տէ՛ր, ես վերատեսուչ մըն եմ:

— Անանկ է, վերատեսուչ ես, պատասխանեց պաշտօնեան, այդ չէի գիտեր: (Եւ գլխարկը հանելով խոնարհութիւն մը ըրաւ)

— Ձեր ներողութիւնը կը խնդրեմ, պարոն վերատեսուչ:

Յետոյ իր ձիէն վար իջաւ, և գործաւորներուն օգնեց մինչ քրտինքները ջուրի պէս վար կը հոսէին իր ճակտէն: Եւ երբ գերանը տնկուած էր, անցորդը դառնալով ըսաւ պզտիկ բայց մեծա-միտ մարդուն.

— Պարոն վերատեսուչ, եթէ ուրիշ ատեն այս տեսակ գործ մը ունենաս, և կատարելու բաւականաչափ մարդ չունենաս, լուր մը ղրկէ քու ընդհանուր հրամանատարիդ, և ես ուրախ պիտի ըլլամ երկրորդ անգամ ալ քեզի օգնելու դալով:

Վերատեսուչը կարծես թէ չանթահար եղաւ: Պաշտօնեան Ուաշինկթընն էր, Ամերիկայի մեծ զօրավարը:

Նիկոմիդիա

ԾԱՂԿԱՍԷՐ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑ. — Ստացանք 1908 տարւոյ Ժո. դովրդական Տարեցոյցը որ 200 է աւելի էջերով, պատկերազարդ և խիստ չափեկան բովանդակութեամբ հատոր մըն է: Կը պարունակէ բազմաթիւ հետաքրքրաշարժ և ղուարճալի դրօսանքներ, գիտական ծանօթութիւններ, մրցանակաւոր խաղեր, ղուարճալիքներ, գեղեցիկ պատմութիւններ, օգտակար գիտելիքներ, և այլն: Կը յանձնարարենք մեր դեռատի ընթերցողներուն իրր լաւագոյն դրօսանքի գիրք մը որ հակառակ ծաւալին՝ 3 ղրուշ միայն կ'արժէ: Հրատարակին է Զարդարեան գրատունը:

ԻՆՁ ՈՐ ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ Է

— 330 —

ՈՒՐԻՇ ԱԶԳԵՐԸ ԻՆՁՊԷՍ ԿԸ ԲԱՐԵԻՆ ԶԻՐԱՐ

ԱՄԷՆ տեղ իրեն յատուկ բարեկամական նշանը, այսինքն բարեւը ունի: Յայտնի է թէ եւրոպացիք գլխարկին կը հռնեն և իրարու ձեռք կը սեղմեն: Օսմանցիք թեմեմնան կ'ընեն: Հայոց բարեւի ձեւը, մեր նախաձայրերուն աստն, եղած է գլխու շարժում մը, ձեռքը կուրծքին վրայ դրուած, ճիշդ ինչպէս այսօր կ'ողջունեն քահանաները: Բայց հեռա-որ երկիրներու մէջ բնակող և կամ կիսակիրթ ժողովուրդներու մէջ ինչպէս կը բարեւեն զիրար: Ահա այդ է հետաքրքրականը, և այդ մասին հետեւեալ տեղեկութիւնները կան. —

Ճաբոնցիները իրար բարեւելու համար, իրենց ոտնամանները կը հանեն: Չինացիները թեթեւապէս կը խոնարհին և իրենց ձեռքերը փոխն ի փոխ կը շարժեն իրենց կուրծքին վրայ: Լաոնիացիները իրենց քիթը դիմացինին ճակատին կը դպցնեն և փոխադարձաբար: Մարիան կամ Լարբոն կղզիներուն մէջ (Սաղաղական ուղկէանոսին մէջ, Փիլիպեան կղզիներուն արեւմտեան կողմը, դերմանական ստացուածք մը) մարդ դիմացինը ողջունելու համար սեղմիւ կը շփէ իրեն ստամոքսը: Սօքոթորայի մէջ (Հնդկաց ծովին մէջ կղզի) փոխադարձաբար իրարու ուս կը հախուրեն: Լէմուրէք և Բալասո (Ուկէանիա) կղզիներուն մէջ իրարու ոտք կը բռնեն: Այնոսները իրարու ականջի մէջ կը փչեն: Հարաւային Ամերիկայի ամէնէն վարի ծայրը՝ Հօրն հրուանդանին բնակիչները իրենց փորին վրայ կը պառկին: Արեւմտեան Ափրիկէի Լօքէզ հրուանդանին սեւամորթները մէկ ծունկերին գետինը կը դնեն և ձեռքերնին ուսերնէն վեր բռննած, երեք անգամ ծալի կը զարնեն: Լօանկոյի (Բօնիօ, Ափրիկէ) երեւելիները իրենց բաղունները կը շարժեն, երեք անգամ առաջ ու ետ ցատքելով: Ընկերութեան կղզիներուն մէջ (Ուկէանիա) զիրար կ'ողջունեն, քիթերնին իրարու քսելով: Իսկ երբ իրենց դէմինը շատ յարգելի մէկն է, կը բռնեն անոր ձեռքը և զայն իրենց քիթին բերնին կը քսեն: Ափրիկէի մէջ տեղեր կան ուր բարեւողները գետնէն հող կամ աւազ առնելով իրենց կուրծքին ու ձեռքերուն կը քսեն:

Իսկ իրարու որպիսութիւնը հարցնելու մասին բանաձեւերն ալ տարբեր են, նոյն իսկ եւրոպական ժողովուրդներուն մէջ: Պրանացիները կ'ըսեն «ինչպէս կ'երթաք»: Անգլիացիները՝ «ինչպէս կ'ընէք»: Դերմանները՝ «ինչպէս կը գտնէք դուք ձեզի»: Հոլանդացիները՝ «ինչպէս կը ճամբորդէք»: Շուէտացիները՝ «ինչպէս կ'ընաք»: Եգիպտոսի մէջ կ'ըսեն, «ինչպէս կ'երթայ շնչառութիւն»:

նիդ» : Յունաստանի մէջ՝ «ի՛նչ կ'ընէք» : Հին հելլէնները կ'ըսէին «ուրախացի՛ր» , իսկ հին Հռոմայեցիք՝ «քաջառո՛ղջ եղի՛ր» : Պարսկաստանի մէջ՝ «թո՛ղ քու շուքդ բնաւ չնուաղի» : Չինաստանի մէջ՝ «բրինձնիդ կ'երա՞ք» : Ռուսիոյ մէջ՝ «լա՛ւ եղէ՛ք» : Բոլոնիայի մէջ՝ «Տէր Աստուած օրհնեա՛լ ըլլայ» : Սկովտիոյ մէջ՝ «տունը ի՞նչ պէս է ամէն բան» : Նաբոլիի մէջ՝ «մաքրութիւն մէջ աճեցէ՛ք» : Ճենովայի մէջ՝ «առողջութիւն և օգուտ ունեցէ՛ք» :

Բայց այս շարքը չվերջանար, երբ հարկ ըլլայ ամէն ժողովուրդներու բանաձևերը գրել :

Պ Զ Տ Ի Կ Ա Ղ Զ Կ Ա Ն Մ Ը Մ Ա Հ Ը

Այս կիրակի օր Սամաթիայի մէջ չորս տարու աղջիկ մը ցաւալի մահուան մը զոհ գնաց :

Այս աղջիկը, ձենէ շատերուն պէս հետաքրքիր էր ամէն բանի : Նոյն օրը, սենեակին մէջ մինակ եղած ատեն տեսաւ որ չիչ մը լեցուն օղի կայ : Հայրիկը ամէն գիշեր օղի կը խմէր : Աղջիկն ալ խորհելով որ հաճելի բան մըն է այդ ըմպելին, զայն խմեց ամբողջովին :

Սակայն պահ մը ետք սկսաւ ճալ, պօռալ, աղեկտուր ճիշեր արձակել : Սիրտը կ'այրէր, թոքերը կը բզբտուէին : Հէգ պզտիկը դետինները կը տապալկէր ահռելի չարչարանքներու մէջ. վերջապէս չի կրնալով դիմանալ՝ մեռաւ :

Բժիշկները յայտարարեցին թէ աղջիկը օղիէն մեռած է :

Ասիկա օրինակ մը թող ըլլայ պզտիկներուն որպէս զի իրենց չի վերաբերած բաներով չի հետաքրքրուին և ամէն ինչ որ կը տեսնեն ուրիշներուն վրայ, իրենց անձին վրայ չփորձեն բնաւ :

Ձենէ քանինե՞ր արդեօք դարակները կը խառնշտկեն քիչ մը քօնեաք կամ ուրիշ ո և է ըմպելի բերաննին դնելու համար, առանց դիտնալու թէ ո՛րչափ վտանգաւոր են այդ խմելիքները առողջութեան :

Ի Շ ՈՒՒՆ Վ Ի Ա Յ

Օր մը — քրսան տարի առաջ —
 Կ'արտասուէիր լալահառաչ,
 Ո՛վ Արայ,
 Եւ մայրդ, այնքան ազնիւ իրաւ,
 Ա՛լ ճարահատ, քեզի դըրաւ
 Իշուն վրայ:

— «Հօ՛, քե՛զ տեսնեմ. քալէ՛, իշուկ...»
 Կենդանին, հեղ և անշըշուկ,
 Ծոյլ ոտքով
 Խոտերուն մէջ կ'առնէր քայլեր,
 Մինչ մօրըդ դէմքն ալ կը փայլէր
 Անոր քով:

Ճամբուն վրայ երկարածիգ,
 Կէս ժամու չափ այնպէս դացիք
 Շիփ շիտակ,
 Մինչեւ հասաք հեռուն, հեռուն,
 Փոքր անտառին մեծ ծառերուն

Շուքին տակ:
 Հոն, անառակ մանուկ դուն չար,
 Անմիջապէս էջէն իջար,
 Ու նորէն

Վազելով հոս հոն անձանձիր,
Հէգ մայրիկիդ սիրտն հատցուցիր
Դա՛ռնօրէն:

— «Հանդարտ, իմ քովս եկո՛ւր, Արայ,
Ըզգուշացիր թուփերուն վրայ
Պիծակէն,
Մեղուններէն՝ որոնք սաստիկ
Սուր խայթերով մօրթ ու մատիկ
Կը ծակեն . . . »

Դուն, անխոհեմ տըղայ պղտիկ,
Մօրըդ խօսքը չրիւր մըտիկ . . .
— Բի, մ'անցաւ,
Պօռացիր. «Վա՛յ, հասիւր, մայրիկ,
«Բան մը կըճեց մատիս ծայրիկ,
Կ'ղգամ ցա՛ւ . . . »

Պատիժդ առիւ աչքերով թաց,
Մայրդ այլայլած քովըդ փութաց
Ո՛վ Արայ,
Եւ, գրկելով, խիստ մեղմօրէն
Տեղաւորեց քեզի նորէն
Իշուն վրայ:

* * *

Քըսան տարի ետքն, այսօր, դուն
Պարկեշտ՝ որքան ժիր և արթուն
Խելանի,
Երբ եղած են երիտասարդ,
Վարք ու բարքդ ալ, ամէն մարդ
Կը հաւնի.

Ալ չես յիշեր բնաւ մէկ օր
Լացերն անսաստ ու կամակոր
Այն տըղուն,
Որ էջն հեծած զընաց անտառն.
Ո՛չ ալ իր կրած պատիժը դա՛ռն,
Ո՛չ մեղուն:

ՀՆԱԶԱՆԴ ՏՂԱՆ

Ահաւասիկ տղայ մը զոր շատ կը սիրեմ:
Երբ հայրիկը իրեն բան մը կը յանձնա-
րարէ, տղեկը անմիջապէս կը կատարէ զայն:

Երբ մայրիկը ըսէ իրեն, «Տիգրան», գնա
հաց, պանիր, ջուր բեր», ան կը վազէ առանց
դիտողութիւն ընելու:

Դպրոցին մէջ երբ ուսուցիչը աշխտօր
կը հրամայէ՝ կ'աշխատի, երբ խօսիլը կ'արգի-
լէ, լուռ կը կենայ:

Իր հնազանդութեան համար ամէնքը
զինքը կը սիրեն: Դուք ալ երբ Տիգրանին պէս
ըլլաք, աշխարհ ձեզի պիտի սիրէ:

ԱՆՀՆԱԶԱՆԴ ՏՂԱՆ

Գալով Յովհաննէսին, զայն չեմ սիրեր:
Ի՞նչպէս կ'ուզէք որ սիրեն քանի որ անհնա-
զանդ է:

Երբ հայրը ըսէ անոր որ երթայ ջուր
բերէ աղբիւրէն, Յովհաննէս կ'ոչտ կերպով
կը պատասխանէ. «Ես չեմ երթար, շատ հե-
ռու է»:

Իր այս անհնազանդութեան համար միշտ
կը պատժուի հօրմէն: Իսկ երբ հայրիկը հոն
չըլլայ, մինչեւ վերջը սիրտը կը հառցնէ մայ-
րիկին և անոր խօսքը մտիկ չընէր բնաւ:

Յովհաննէս անշահ տղայ մըն է: Աստ-
ուած պիտի պատժէ իր անհնազանդութիւնը:

ԾՈՅԼ ՏՂՈՒՆ ՄԵՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

— 30 —

Օ՛հ, մե՛ղք ինձի, ի՛նչ սոսկալի տաժանք մըն է դաս սորվիլը: Բառ մը, երկուք, ի՛նչ կ'ըսեմ, ա՛մբողջ մէ՛կուկէս սիւնակ այս բառերը ստիպուած եմ գոց սորվիլ իրենց նշանակութիւններով. երանի՜ թէ բառերը իմաստ չունենային: Բայց պէտք է սկըսիմ բառերը սորվելու:

«Բանտ», տեղ մը ուր յանցաւոր մարդիկ լեցուած են: Ինչո՞ւ «Դպրոց մըն է» չպիտի ըսէին. այո՛, բանտ մըն է դպրոցը, վստահ եմ: «Պատիժ». այս բառին նշանակութիւնը շատ լաւ գիտեմ առանց բառարանին նայելու: «Հաճոյք». կը հասկնամ, գնդակ խաղալը հաճոյք մըն է: Անտարակոյս երբ Յովհաննէս լսէր ատիկա, պիտի ըսէր որ «հաճոյք»ը նոր գիրք մը առնելն է: Կարդա՛, կարդա՛, կարդա՛, ես կ'ատեմ կարդալը:

Երբ մարդ ըլլամ, երբեք գիրք չպիտի բանամ, ո՛հ, երանի՜ թէ հիմա մարդ մը եղած ըլլայի:

ԾՈՅԼ ՏՂԱՆ ՄԱՐԴ ՄԸ ԸԼԼԱԼԷ ՆՏԻ

Այո՛, մարդ մըն եմ, վա՛յ ինձի որ այդքան յիմարութիւն ըրեր եմ երբ տղայ էի: Նս կ'ատէի գիրքերը և հաճոյք չէի զգար առնոց ընթերցումէն:

«Յակո՛բ, կ'ըսէր իմ հայրս, սորվէ՛ դասերդ, եթէ ոչ, բանի մը յարմարութիւն չպիտի ունի՜նաս երբ մարդ ըլլաս»: «Յակո՛բ, կ'ըսէր մայրիկս ալ, խելքդ միտքդ գրքերուդ տուր, եթէ ոչ, ա՛մօթ պիտի զգամ քեզ իմ զաւակս կոչելու համար»:

Յովհաննէս ալ ինձի պէս տղայ մըն էր, խաղալը կը սիրէր, բայց կարդալը աւելի կը սիրէր, և դպրոցէն դուրս ալ կ'աշխատէր բան սորվելու:

Հիմա Յովհաննէս ալ, ինձի պէս, մարդ մըն է, բայց չա՛տ տարբեր մարդ մը:

Հիմա կը տեսնեմ իմ սխալս, բայց չա՛տ ուշ: Ժամանակ չու՛նիմ աշխատելու որովհետեւ ստիպուած եմ օրական հացիս դրամը վաստկիլ:

Ա՛հա՛, տղայութեան ատեն գործուած ծուլութեան դառն պըտուղը:

Թարգմանեց

ԵՐՈՒԱՆԴ՝ ՎԱՐԴԻԿԵԱՆ

Կեսարիոյ Ս. Կարապետի վանքէն

Մ Տ Ք Ի Զ Բ Օ Ս Ա Ն Ք

Հանելուկ թիւ 30.

Է. Ա. Ա. Զ. Ս. Պ. Ր.

Այս գիրերէն կազմել բառ մը. ետքը իր մէջէն գիրեր պակ-
սեցնելով կամ տեղափոխելով կազմել նաեւ ուրիշ 5—6 բառ :

Հաշուական հարցում թիւ 30.

Նիկոմիդիայէն Օր. Գոնարիկ Պիպիեան հետեւեալ հարցումը
կ'առաջարկէ. —

Մեր տանը մէջ 4 մեծ և 3 պղտիկներով եօթը հոգի ենք : 4
մեծերը մէկըմէկէ 10ական տարու և երեք պղտիկները մէկըմէկէ
Չական տարու փոքր ենք : Ամէնուս տարիքին գումարը 227 է .
ամէնէն մեծը 65 տարու է : Մնացածները քանիակա՞ն տարու են :

Լուծողներէն մէկը վիճակով պիտի ստանայ երեք ամսուան
Ծաղիկ , և երկրորդ մըն ալ ժողովրդական Տարեցոյց մը :

Պատասխանները պէտք է խմբագրատուն հասնին մինչեւ
Հինգշաբթի առաւօտ ժամը երեք , և գրուած պէտք է ըլլան կող-
քին վրայի կտրօնին վրայ :

Թիւ 29 հանելուկին լուծումն է.

Ա Ն Ն Ա
Ն Կ Ա Ր
Ն Ա Ն Ա
Ա Ր Ա Մ

Թիւ 29 հաշուական հարցումին պատասխանն է.

Հայրը 40 տարու էր :

Ծիշդ լուծողներն են ,

Պեշիկթաշի ազգ. վարժարանէն՝ Արայ Պոյաճեան , Աղանի
Սարգիսեան , Արուսեակ Զօփուրեան , Նուարդ Զօփուրեան , Յակոբ
Արղունճեան , Զաւէն Թնքարեան , Ժիրայր Եաղմաճեան , Դրիգոր
Պոյաճեան , Արաքսի Սարաֆեան , Արուսեակ Բարսեղեան , Հերմինէ
Եաղուպեան , Նուարդ Բարսեղեան , Մարիամ Բիւրքճեան , Աղեք-
սանդր Տէր Յակոբեան , Գէորդ Պաղտասարեան , Սարգիս Փափաղ-
եան , Դաւնիկ Պօռուճեան , Լեւոն Սանճեան , Յ. Դըլըճճեան , Կոս-
տանդ Չիթճեան , Արշալոյս Սուճուքճեան , Եղուարդ Թուլումպա-
ճեան , Աղաթօն Չալիճեան , Տիգրանուհի Դերձակեան :

Վիեննական Միխիթարեանէն՝ Նշան Բէօմիւրճեան , Արամ Ծին-
ճեան , Տիրան Սանամիրեան , Կարապետ Եորտամեան :

Մայր-վարժարանէն՝ Հայկ Պարտիզպանեան , Եղուարդ Պողոս-
եան , Սիմօն և Մաննիկ Պէյլէրեան :

Բերայի Էսաեանեն՝ Էօթէնի Պարտիզայանեան, Ալիս Գան-
ճեան, Յարութիւն Յովհաննէսեան:

Սկիւսարեն՝ Արտաւազդ Վարդանեան, Արմինէ Իւսիւքճեան:
Խասգիւղեն՝ Զարմինէ Դաւութքճեան, Արամ Աստուածատուր-
եան:

Բօպերթ-ֆօլեմեն՝ Կարապետ Պետրոսեան: Մագրիգիւղեն՝ Դե-
ղամ Խանաթրեան: Սամաթիայեն՝ Անդրանիկ Աշճեան: Դարթա-
շեն՝ Վահրամ Փափաղեան: Սարընարեն՝ Երուանդ Դալֆաեան:
Բերայի Համագրեացեն՝ Յովսէփ և Գրիգոր: Բանկալքիի Ան. Յը-
ղուքենեն՝ Հնազանդ Նարկիլէճեան: Բերայեն՝ Սիրանոյշ Սարաֆ-
եան: Շիշլիեն՝ Թորգոմ Բագլաճեան:

Նիկոմիդիայեն՝ Սրբուհի Բիւրքճեան, Նուպար և Դոնարիկ
Պիպիեան: Ազգ. վարժարանեն՝ Զարեհ Թէրզլիեան: Վերափոխման
վարժարանեն՝ Պերճուհի Բիւրքճեան: Զաֆրեան մանկապարտեզին՝
Սիրազարդ Զաքրեան, Նեւրիկ Անդրէասեան, Զուարթ Զա-
քարեան:

Պանսրմայի ազգ. Լուսաւորչեան վարժարանէն Յովհ. Զամ-
չիկեան, Սիմոն Շմառնեան, Արամ Իշխանեան:

Պարսիզակի ազգ. վարժարանէն Կարօ Մ. Տէր Կարապետեան:
Առնցմէ վիճակը շահեցան Պէշիկթաշի ազգ. վարժարանէն
Նուարդ Բարսեղեան որ կ'ստանայ նոր գիրք մը և Բերայի Էսա-
եան վարժարանէն Ալիս Գանճեան որ կ'ստանայ երեք ամիս Ծաղիկ:

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ազգային, գրական եւ քաղաքական,
— Բաժանորդագրութիւն՝ տարեկան 4. Պոլսոյ
համար 8) զրշ., Յամսեայ 45 զրշ., քաւառներու համար 108 զրշ.
Յամսեայ 60 զրշ. և օտարերկիրներու համար 35 ֆր. Յամսեայ 20 ֆր.:
Զեռքէ վաճառում՝ ճաւր փաւր: Խնամեալ բովանդակութիւն, ըն-
տիր յօդուածներ, թարմ լուրեր ու խորագոյն տեղեկութիւններ:
ԱՐԵՒԵԼՔ, իր վերակազմուած խմբագրութեամբ և իր կարող աշ-
խատակիցներով, առաջնակարգ տեղ մը կը գրաւէ տեղական հայ
մամուլին մէջ, որ աւուր աւելի՝ հրապուրիչ դառնալով՝ նորանոր
բարեփոխման շնորհիւ զորս ներմուծած է թերթին մէջ, Նիւ-
թերու ճոխ պէսպիսութիւն մը կը կազմեն իր մասնագիտական
յօդուածները, եկեղեցական, կրօնական, անտեղական-սեղանա-
ւորական, երկրագործական եւայլն, բաց ի գրական ու բանասի-
րական գրուածքներէ, օրուան տեսութիւններէ: ԱՐԵՒԵԼՔի վե-
րաբերեալ ամէն գրութիւն և բաժանորդակցին պէտք է ուղղել
Տէր և Տնօրէն Գարեգին Է. Պոլսեանի հասցէին, Ղալաթիա,
Մահմուտլիյէ Ճաւտէսի ուր կը գտնուին թերթին տպարանն ու
խմբագրատունը:

Լուծում թիւ 30 հանելուկին եւ հարցումին.